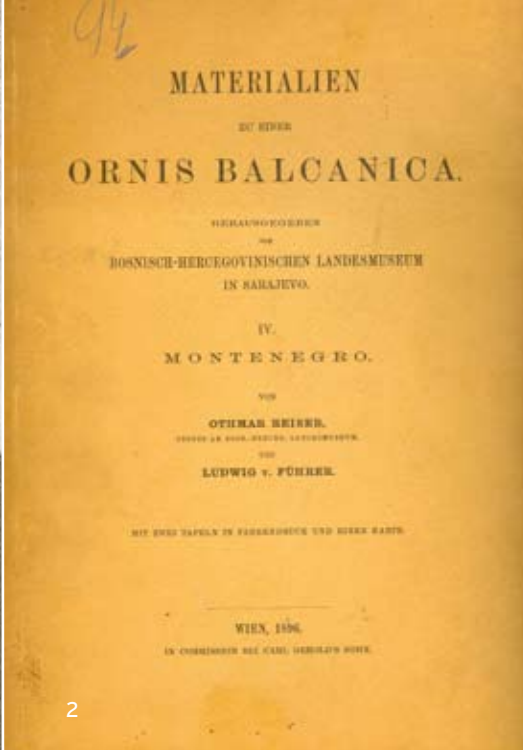

1

2

Nr.	Art. Kat.	Anzahl	Varietät	Stamm	Fundort	Erworben durch	Sammler	Anmerkungen
117		1		♂	S. Sabe, Jassy
118		1		♂	Agostin
119		1		♂
120		1		♂
121		1		♂
122		3		♀♀
123		2		♂♂
124		1		♂
125		1		♂
126		1		♀
127		1		♀
128		1		♀
129		1		♀
130		1		♀
131		1		♀
132		1		♀

3

Otmar Reiser

// Jakob Smole

1: Otmar Reiser, zadnji ornitolog svetovnega formata na Slovenskem.

2: Naslovnica četrtega dela *Ornis Balcanica*, v katerem je Otmar Reiser zbral podatke o pticah v Črni gori.

3: Stran iz originalnega kataloga študijske zbirke o preparatih ptic, ki jih je zbral Reiser.

Na slovenskih tleh je v preteklosti delovala vrsta velikih mož, ki so oblikovali slovensko, evropsko in celo svetovno mentalno pokrajino. V burnem 20. stoletju je bila pozornost usmerjena drugam, vezi med pokrajinami in narodi so se trgale in senca je pokrila tudi Otmarja Reiserja, zadnjega ornitologa svetovnega formata na Slovenskem.

Otmar Reiser se je rodil 21. decembra 1861 na Dunaju. Njegov oče je bil med letoma 1850 in 1861 župan Maribora; leta 1854 mu je bila zaupana priprava prenosa sedeža lavantinske škofije v Maribor. Temu dogodku, kjer je glavno vlogo sicer odigral Anton Martin Slomšek, se danes pripisuje velik pomen, saj naj bi prispeval h konsolidaciji Slovencev na tem prostoru. Dejstvo, da je svoj delež prispeval tudi župan Otmar Reiser starejši – Nemeč – pa postavlja to selitev tudi v regionalni okvir. Kako pomemben je bil ta za Reiserje, dokazuje njihova aktivnost na družbenem področju na območju Maribora (reforme bolnišnic, ustanovitev mariborske mestne hranilnice, ustanovitev požarne brambe...).

Otmar mlajši je srednjo šolo končal na Dunaju, kjer je leta 1882 maturiral in se vpisal na tamkajšnjo Kmetijsko-gozdarsko šolo. Diplomiral je leta 1886.

Ornitološko žilico je odkril že v srednji šoli, ko je svoj prosti čas preživel na družinskem posestvu na obronkih Pohorja. Leta 1885 je postal urednik glasila Dunajskega ornitološkega društva, dve leti pozneje pa so ga povabili k sodelovanju pri organizaciji naravoslovnega oddelka Deželnega muzeja Bosne in Hercegovine. Tam je dobil položaj kustosa, in obdržal ga je vse do upokojitve. V tem času je prepotoval Balkanski polotok podolgem in počez ter ustvaril monumentalno delo *Ornis Balcanica*. Izšlo je v štirih zvezkih (Bosna in Hercegovina z deli Srbije in Dalmacije, Bolgarija, Grčija in grški otoki, Črna gora), ki je bilo desetletja najbolj zanesljiv in obsežen vir podatkov, tudi potopisnih. Mnoge ptice, ki jih je opazil, so v skladu z opazovalnimi metodami tistega časa končale v zbirki, ki je na koncu štela kakšnih 10.000 mehov in več tisoč jajc. Leta 1903 se je v udeležil ekspedicije Dunajske akademije znanosti in umetnosti v severovzhodno Brazilijo, kjer je opisal novo vrsto ptice, ki še nima slovenskega imena, znanstveno pa se glasi *Megaxenops parnaguae*.

V Sarajevu je, skupaj s sodelavci muzeja, razvijal institucijo. Narodni muzej Sarajeva je na njegov predlog in pobudo muzejskega društva postal središče muzejev Balkanskega polotoka. V okviru

4

5

tega so nastali načrti za muzejsko stavbo. Postavitve slednje je bila vrhunec in začetek konca hkra-ti. Svečana otvoritev je potekala 28. junija 1914 in uslužbenci muzeja so čakali na prestolonaslednika Franca Ferdinanda, ki je prihajal kot častni gost odpret razstavo. Dogodek se je sprevrgel v neposredni vzrok za začetek 1. svetovne vojne, po koncu katere je območje, kjer je Reiser deloval, pripadlo Jugoslaviji. Ali je dejstvo, da je bil Nmec, botrovalo njegovi upokojitvi leta 1919, ne vemo zagotovo, verjetno pa mu narodnost ni bila v prid; poziv za upokojitev je prišel iz Beograda. Po dobrih 30 letih službe in 87 znanstvenih delih, del katerih je objavil tudi v srbohrvaščini, se je Reiser umaknil na družinsko posestvo v Pekrah. V svoji starosti se je posvetil urejanju zoološke zbirke dunajskega prirodoslovnega muzeja, leta 1925 je izdal knjigo o pticah Maribora z okolico (Die Vögel von Marburg an der Drau), nato dal pobudo za ustanovitev ornitološkega observatorija v Ljubljani, urejal svoje podatke s preteklih potovanj in pripravljaj rokapis zadnjega dela Ornīs Balcanica. Knjiga je izšla posthumno leta 1938, saj je Reiser leta 1936 umrl. Pred tem je doživel še zadnje veliko priznanje, saj mu je leta 1932 Univerza v Gradcu podelila častni doktorat (doctor honoris causae).

Po 2. svetovni vojni je družina Reiser zapustila Slovenijo, njegov lik pa je ostal desetletja v ozadju. Grob je skupaj s pokopališčem na mariborskih Studencih izginil v zgodnjih 90. letih, nagrobnik pa je nekdo poskusil prenesti na Reiserjevo posest, vendar je malo pod hišo obtičal na robu ceste. V novem tisočletju so se prebivalci Pekar spet spomnili

družine Reiser in Otmarju mlajšemu postavili spomenik.

V Sloveniji, Avstriji, Bosni in Srbiji je Reiser pustil neizbrisno sled v obliki preparatov in prispevkov. Iz njih lahko še danes črpamo uporabne podatke, marsikak zapis pa nas lahko pošteno zresni. Le kam so šle vse Reiserjeve zlatovranke, črnočeli sra-koperji in tenkokljuni škurhi? ●

4: *Megaxenops parnaguae*, vrsta ptice, ki še nima slovenskega imena in jo je Otmar Reiser prvič opisal na študijski ekskurziji v Brazilijo.

foto: Arthur Grosset

5: Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine v Sarajevu – ena izmed zbirak na ornitološkem oddelku v muzeju je tudi zbirka ptic balkanskega polotoka Otmarja Reiserja, v kateri je približno deset tisoč primerkov.

foto: Dražen Kotrošan

RESTAVRACIJA

Unionški vrt

Zelena oaza v središču Ljubljane.

- ponudba **dnevnih kosil in à la carte** s posebnimi sezonskimi specialitetami
- obujanje ponudbe »**Unionških rož'ca**«, tradicionalnih jedi na žlico
- **sladke dobrote** s tradicijo stoletnih receptur

Odperto vsak dan od 9.00 do 23.00 ure, lokacija: center Ljubljane, vrt Grand hotela Union, vhod iz ploščadi Ajdovščina, tel.: 01 308 1907, e-mail: smrekarjev.hram@gh-union.si

Brezplačno parkiranje za goste restavracije v varovani garaži Grand hotela Union